

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΤΑΓΑΣΚΑΡΗΣ*)

ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΣΚΥΛΙΑ ΜΥΡΙΖΟΥΝΤΑΙ ΑΜΑ Σ' ΓΝΑΠΑΝΤΗΘΟΥΝΕ

[Παραμύθι της φυλής Μπετσιμισάρακα (Betsimisaraka), που κατοικεί στην ανατολική μεριά της Μανταγασκάρης. Είναι λαός εργατικός κ' έξυπνος: προπόντων άριστοι ναυτικοί. Τους παίρνουνε νάφτες και στα βιασάκια της εταιρίας Messageries, και ταξιδεύουνε κι ως την Έβρώπη έτσι. Πολλοί τους είναι σκορπισμένοι σ' όλα τ'α παράλια του νησιού.]

Τόν παλιό καιρό, λένε, τ'α σκυλιά ζούσανε σ'άν ανθρώποι σ'ε μεγάλα χωριά, κοντά στα βουμάνια. Είχανε κ' ένα βασιλιά που τονέ λέγανε Ραβοντιμάνιτα (Ravonimanita—ούρά μυρουδάτη), κ' εΐτανε πολύ μεγάλος, πολύ χοντρός, πολύ δυνατός και με πολύ κουράγιο.

Άφτός ε βασιλιάς με τή μυρουδάτη ούρά εΐτανε άλλοιώτικος σκύλος και ξεχώριζε από τους άλλους με πολλά σημάδια: γι' αυτό είχε και τήν ούρά του πολύ μυρουδάτη, και φανερωνότανε άμέσως ή παρυσά του από τή γλυκειά μυρουδιά που σκορπούσε φυσικά.

Ο Σκυλοβασιλιάς κυβερνούσε σ'άν άπέντης δίχως ψεγάδι: τους μεγάλους κάμπους που εΐτανε περίγυρα στο χωριό του.

Μιά μέρα, ήρθε ο Καπροβασιλιάς κ' εΐστησε κονάκι στο βουμάνι που γειτόνευε σ'ε κείνους τους κάμπους.

Οι Κάπροι αυτοί (τάγγριούρουνα) δ'ε μένανε φχαριστημένοι με τις βίξες που ξεχώνανε στα βουμάνια, παρά κάθε τόσο κ'άνανε και γιουρούσια μέσα στους κάμπους.

Οι Σκύλοι κ'άνανε παράπονα για τή χωριατιά τους, οι Κάπροι δ'εν άκούανε από λόγια, κ' εΐτσι άνοΐζανε τόν κλεφτοπόλεμο. "Οποιον Κάπρο βλέπανε οι Σκύλοι στον κάμπο, να σαρλδέη τή γής με τή φουρλίδα του, τόν κυνηγούσανε, τονέ δαγκάνανε και τονέ σκοτώνανε. "Οποιος Σκύλος χωνότανε μέσ' τ'ο δάσος και κυνηγούσε φραγκόκαττες ή σκατζόχερους (τάντρακα), τόν κ'άνανε μπλόκο οι Κάπροι και τ'ο ξεσκιζανε τήν κοιλιά με τ'α μακριά τους τ'α δόντια.

Τότες ο Καπροβασιλιάς κι ο Σκυλοβασιλιάς εΐτανε να κ'άνουνε ταχτικό πόλεμο, και κ'ήρúζανε κανονικά πώς εχουνε πόλεμο. Διόρισανε τή μέρα και τόν τόπο που θα γενότανε ή μάχη, κι άποφασίσανε να γίν'ε στο σύνορο τ'ου βουμανιού.

Τήν προσδιορισμένη μέρα εβλε οι Κάπροι βρεθήκανε κει πέρα, καθώς και όλα τ'α Σκυλιά. Η σφαγή και τ'ο άλληλοφάγωμα εΐτανε μεγάλο: πολλά ξεκοιλιαστήκανε σκυλιά, και πολλά κομματιαστήκανε άγγριούρουνα. Μα π'οι πολύ ζημιωθήκανε τ'α σκυλιά: σκοτώθηκε ο βασιλιάς τους, και δ'ε βρέθηκε ποτέ τ'ο λείψανό του. Και από κεινον τόν καιρό, δ'εν

εχουνε βασιλιά τ'α σκυλιά, κ' εΐναι άπαρηγόρητα γι' αυτό, και πολύ θέλουνε νάχανε κανένα.

Και γι' αυτό, κάθε φορά που θάνταμωθεύνε δυο σκυλιά, μυρίζουνται στα πιανά τους, για να βεβαιωθεύνε έπωσδήποτε μήν τύχη και συναπαντηθήκανε με κανέναν από τ'ο σόι του Ραβοντιμάνιτα, για να τόν κ'άνουνε βασιλιά τους.

*Αναλαάρα, 15 του Τρωγγή, 1909.

ΛΑΒΑΖΑΓΚΑΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΚΑΜΠΥΣΗ

Αθήνα, 1. 9. 910.

Κύριε Ταγκόπουλε,

Έπιτρέπετε μιά μικρήν ενόχληση στις πολλές δουλειές σας; — Τι γίνονται τ'α χειρόγραφα του Καμπύση (Αρήγιαννος - Δηγήματα); Μήπως ή κρίση για τ'ο πέρι δημοσιευμένο δ'εν εΐταν ευνόικη; δ'εν πιστεύω. Μήπως δ'εν τελείωσε τ'ο ξεκαθάρισμα των χειρογράφων; δ'εν τ'ο φαντάζομαι, οΐτε στη Γαλλία δ'εν άργουν εΐτσι.

Αν εΐταν τ'ο τελευταίο, τότε θα θύμωνα με τόν έαυτό μου που τόσα χρόνια σύντροφος στην ιδέα δ'εν έλαβα τήν πρόνοια να σας γνωρίσω—που και τώρα μπορώ μ' ένα πάτημα του ποδιού σας σ'το διπλανό τραπέζι: να τ'ο κ'άνω—για να σας βοηθήσω. Μα εΐπα δ'εν τ'ο πιστεύω.

Και καλ'ε ρώτημα νάχουμε, οι κληρονόμοι τί γίνονται; κάτι θαρρώ μπαλώθηκαν: εΐναι τίτλου άναίσθητοι; Κι αν εΐν' εΐτσι, τουλάχιστο τί άπόγινε ή πλούσια βιβλιοθήκη τ'ου Κ., οι εΐκόνες του: μήπως για ντροπή μας χ'άθησαν; Μιά φορά στην κάθε γενεά—άλλοίμονο και να δούμε—παρουσιάζονται τέτοιοι άνθρωποι. Και τ'ο ελάχιστο σχετικό του μνημείο δ'εν πρέπει να χ'αθη. Και ποιός, άλλοιώς, θα κατηγορηθη πιώτερο από σας, τ'ο στενώτερο και σπιτικό φίλο του;

Με τιμή

Π. Γ...

Σ. Γ. Έπιμένω να μάθω τουλάχιστο σχετικά με τ'ο πρώτο ρώτημά μου.

Σημείωση του «Νουμά». — Νάπαντήσουμε σ' όλα τ'α ρωτήματά σου. "Ο «Αρήγιαννος» και τ'α «Δηγήματα» θα δημοσιευθεύνε σ'άν ερθει ή σειρά τους. Κείνο που μ'ας έκανε κ'άπως να διατάξουμε εΐτανε μήπως με τ'α «Δηγήματα», (πουνα γραμμένα σ'ε παλιότερους καιρούς, πριν από τ'α δράματά του) και με τόν «Αρήγιαννο», (πουνα σκίσημα σχεδιάσματα κι όχι έργο ξετελειωμένο), δ'εν προστεθεί τίποτα στη φιλολογική θέση του Καμπύση, όπως κατά τήν ιδέα πολλών, δ'εν τ'ο προσέσαν τίποτα οι «Όχιτροί και φίλοι», που δημοσιευθήκανε πέρι στο «Monde Hellénique».

Η πλούσια βιβλιοθήκη του πουλήθηκε από τή μάννα του σ'ε κείνους που πουλάνε παλιά και μεταχειρισμένα βιβλία. Από τις εΐκόνες του, ο Σολωμός,

*) Κοίτα τους αριθ. 246, 256, 258, 305 και 402 του «Νουμά».

δ' ἴμεν, ὁ Τυλοστόης κι ὁ Λοστογιέφσκις, ἀντίγραφα καμωμένα μὲ τὸ χέρι του, βρισκονται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ», χωρισμένα ἀπὸ τὴ μάννα του στὸν Ταγκόπουλο. Ὑστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς μάννας του (Γεννάριος τοῦ 910) γενικῶς κληρονόμος του ἀπομείνει ἡ δούλα του Σοφία Ζαμπῆ.

Ὁ Ταγκόπουλος ζήτησε τότε, μέσο τοῦ ξιδέρφου τοῦ Καμπύση κ. Ν. Τριγγέτα δικηγόρου, νὰν τοῦ δοθεῖ ἡ προσωπογραφία του, καμωμένη ἀπὸ τὸ γέρο Καμπύση, καθὼς καὶ τὸ διαφνέριο στεφάνι ποὺ προσφέρθηκε στὴ μνήμη του ἀπὸ τὴ «Νέα Σκηνή» ὅταν προτοπαρισταθῆκανε οἱ «Κοῦρδοι» (1903) καὶ ποὺ ἡ μάννα του τῶγε κρεμασμένο, ἴσαμε τὴ στεφνὴ τῆς στιγμῆς, πάνου ἀπὸ τὸ κρεβάτι τῆς. Μὰ τὸ στεφάνι πετάχτηκε στὰ σκουπίδια καὶ ἡ προσωπογραφία του θὰ βρισκεται πεταμένη σὲ κανένα κατώγι. Ὁ Ταγκ. εἶχε ζητήσει ἀκόμα νὰγοράσει καὶ τὰ βιβλία του (ἀντίτυπα τῶν «Κοῦρδων», τοῦ «Λαχιυλιδοῦ τῆς Μάννας» κτ.), μέσο τοῦ κ. Τριγγέτα κι αὐτό, στὴ διπλὴ τιμῆ ποὺ θᾶδινε ἕνα ἄλλος, μὰ καὶ τὰ βιβλία του δὲν τοῦ δόθηκαν· ἴσως νὰ πουληθῆκανε σὲ κανένα μπαζάλι ἢ σὲ κανένα στριγαλατζῆ.

Ὅσο γιὰ τὸ φιλολογικὸ μνημεῖο του, ὅσο ζοῦσε ἡ μάννα του ξόδειασε 4 χιλιάδες δραχμές, καθὼς ἔλεγε, νὰν τοῦ κάνει ἕνα μαρμαρένιο μνημεῖο στὸ νεκροταφεῖο καὶ ὕστερα ἄλλες 5—6 χιλιάδες γιὰ νὰ στήσει πάνου στὸ μνημεῖο τὴν προτομὴ τῆς καὶ τὴν προτομὴ τοῦ πατέρα του, καθὼς τῆς εἶπανε πὼς εἶναι σωστό! Ὑστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό τῆς, ἡ δούλα του καὶ κληρονόμα του δὲ θᾶχε τὴν ἐγνοια νὰν τοῦ στήσει καὶ φιλολογικὸ μνημεῖο, ἀφοῦ καὶ ἡ μάννα του ἦ ἴδια, σὰν ἀπλοϊκὰ γυναικία ποὺ εἶτανε, οἷτε ἤθελε νὰκούσει κὰν ὅ,τι ἄλλοτε τῆς προτεῖναμε, ἀντὶ δηλ. μαρμαρένιο μνημεῖο νὰν τοῦ στήσει «φιλολογικὸ μνημεῖο», συμαζώνοντας σὲ μιὰ καλλιτεχνικὴ ἐκδοσὴ ὅλα τὰ ἔργα του, τυπωμένα κι ἀτύπωτα.

ΟΙ ΜΙΣΕΡΟΓΛΩΣΣΟΙ

Φίλε Νουμᾶ,

Χρέος μου θεωρῶ στὸ «Νουμᾶ» ποὺ δημοσίεψε τὸ «Ridi Pagliaccio» μου, ἀνοιχτὸ νὰ δώσω τὸ γράμμα ποὺ ὡς ἀπάντησὴ ἔδωσα σὲ κάποιον, ποὺ μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀγῶνα μας στέκεται κι ἀσκημα ξαφνιάστηκε σὰν εἶδε πὼς ἐγὼ ἢ φανατικὴ συνεργάτισσα τοῦ «Νουμᾶ» δέχτηκα μὲ γλωσσικὲς θυσιᾶς νὰ γράψω καὶ στὰ «Παναθηναῖα» :

Ἐγαπητὴ Κύριε,

«Στὸ γράμμα Σας θέλω ν' ἀπαντήσω ἀμέσως. Γιατὶ μοῦ ἀρέσει φωτεινὰ καὶ μπροστὰ στὸν ἑαυτὸ μου καὶ μπροστὰ στοὺς ἄλλους νὰ τοποθετῶ καὶ νὰ ἐναρμονίζω τὴ σκέψη μου μὲ τὶς πράξεις μου. Ἄν δέχομαι νὰ γράψω στὰ «Παναθηναῖα» μὲ γλώσσα μισερὴ κι ἀνεκατεμένη, τὸ κάνω γιατί παρακολουθώντας τὰ φετεινὰ νεοελληνικὰ μας ἔργα στὸ θέατρο (εἶδα α) πόσο ταπεινὰ καὶ ἀνόητα εἶναι, β) πόσο ἐπιπόλαια, μεροληπτικὰ κι ὀπισθόβουλα, ἀπὸ τοὺς

ἐνδιαφερόμενους «λογίους» μας κρίνονται. Καὶ τότε τὸ διλημμά ἀπλὸ κι ἀμείλιχτο στάθηκε μπροστὰ μου : ἢ νὰ σωπάσω κ' ἔτσι ἔμμεσα νὰ γίνω συνόνοχος κ' ἐγὼ τῶν «λογίων» αὐτῶν, ἢ νὰ ἐξωτερικέψω τὴ σκέψη μου, ἂς εἶναι καὶ μὲ φόρμα μισερῆ. Γιατὶ νὰ γράψω κριτικὲς στὸ «Νουμᾶ» μοῦ φάνηκε περιττό. Ἐνα, γιατί ἔχει καλὸ κριτικὸ δικό του, κι ἄλλο γιατί δὲν πρέπει νὰ περιοριζόμαστε μόνο στὸ «Νουμᾶ» ποὺ εἶναι πιά δικός μας καὶ οἱ κρίσεις του δὲν πιάνουν τόπο στοὺς καθαρευουσιάνους καὶ στοὺς μισερόγλωσσους ποὺ πρέπει νὰ καταχτήσουμε.

Στὴ «Νέα Ζωή» ; Εἶναι τόσο ἀταχτο περιοδικὸ καὶ τόσο μακρυνὸ καὶ τρίμηνο, ποὺ ἡ κριτικὴ του δὲ θᾶχε καμὴν ἐδῶ ἐπίδραση. Στὶς ἐφημερίδες ; Κανένας διευθυντὴς δὲ δέχεται, ἂν δὲν εἶναι σύμφωνη ἡ κριτικὴ αὐτὴ μὲ τὶς ἰδέες του, ἰδέες καθαρευουσιάνικα στενότητας.

Ὡστε, βλέπετε, παντοῦ ἀδιέξοδο κι ἀποκλεισμός. Καὶ γι' αὐτὸ, ὅταν ἤρθε ὁ κ. Μιχαηλίδης καὶ μοῦ πρότεινε τὴν κριτικὴ τῶν «Παναθηναίων» μὲ ἀπόλυτη ἐλευτερία σκέψης, μὲ γλωσσικὲς ἐμψυχώσεις ἐκ μέρους μου, οὔτε στιγμὴ δὲ δίστασα νὰ δεχθῶ. Σκέφτηκα πὼς γιὰ νὰ ἐπιβάλλομε ἕνα σκοπὸ εὐλόγιστα καὶ σοφὰ πρέπει νὰ προχωροῦμε. Κανένας κίντυνος δὲν ὑπάρχει : Ὅταν ξέρομε ἀκριβῶς τι θέμε νὰ μέσο νὰ ἔσονται ποτε νὰ μας παραστρατήσουν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνεῖ αὐτὸ πρέπει πρῶτα νὰ ἐπιβληθεῖ ἡ οὐσία, ἡ σκέψη, ν' ἀνοιχθεῖ τὸ μυαλό, κ' ἔπειτα ἀναγκαστικὰ, ὡς φυσικὸς καρπὸς τῆς χειραφέτησης, θᾶρθεῖ κ' ἡ ἐπιβολὴ τῆς ἀληθινῆς μας γλώσσας. Τὸ ξαναλέω, γιὰ νὰ ἐπιβάλλομε κάποιο σκοπὸ σοφὰ πρέπει νὰ προχωροῦμε. Ἀπ' ὅλας τὶς πόρτες κι ἀπ' ὅλα τὰ παράθυρα τῆς ἐχτρικῆς ψυχῆς πρέπει νὰ μπαίνομε.

Τὸ σπουδαῖο δὲν εἶναι τὸ πὼς θὰ σκοτώσομε τὸν ἐχτρὸ μας. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ τὸν σκοτώσομε. Στενομετωποσύνες δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίζου. «Une abondante unité» πρέπει νάχομε γιὰ νὰ καταχτοῦμε τὸν καθένα. Πρέπει τὸ φῶς τῆς Σοφίας καὶ τὸν ἀητὸ τοῦ Ἡρωϊσμοῦ μέσα στὴν ψυχὴ μας νάχομε, καὶ πότε τὸ ἕνα, πότε τὸ ἄλλο, καὶ πότε καὶ τὰ δυὸ νὰ τὰ ἐξαποστέλλομε στὸ φρούριο ποὺ θέμε νὰ κυριέψομε.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Σημείωση τοῦ «Νουμᾶ».—Σοφὰ τοποθετεῖ τὰ πράγματα κι ὀρθαῖα ἐναρμονίζει τὴ σκέψη τῆς ἢ κυρία. Μᾶς δίνει κ' ἕνα μάθημα ποὺ χρέος ἔχομε νὰν τὰκούσομε μὲ προσοχὴ ὅλοι, ἂ θέλομε νὰ πᾶει μπροστὰ καὶ νὰ προωθήει ὁ ἀγῶνας μας. Γιὰ νὰ νικηθεῖ ὁ ἐχτρὸς πρέπει νὰ χτυπηθεῖ ἀπὸ διάφορα κάστρα. Καὶ γιὰ νὰν τὰ πάρομε αὐτὰ τὰ κάστρα ἀνάγκη πᾶσι νὰ κάνουμε τὶς ἀπαραίτητες γλωσσικὲς παραχώρησεις καὶ ὑποχώρησεις. Πολὺ σωστὸ αὐτό. Ἐτσι σιγὰ σιγὰ θὰ καταντήσει ὅλοι μας νάλλαξοπιστήσομε, νὰ γράφομε δηλ. μισὴ γλώσσα, ἀκόμα καὶ καθαρεύουσα, γιὰ νὰ διαφεντέψομε τὴ δημοτικὴ. Καὶ τότε τὴ δημοτικὴ, πολὺ φυσικὰ, θὰν τὴ γράφουν οἱ καθαρευουσιάνοι γιὰ νὰ διαφεντέψου, μὲ δαύτη, τὴν καθαρεύουσα.

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ.—Πάντα με τὸ μέρος μας ἢ «Ἀκρόπολη». Βρίσκει ἀφορμὴ στὸ φύλλο τῆς 24 Αὐγούστου ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἀμερικάνου ψυχολόγου James, ποὺ τὰ ἔργα του εἴτανε γεμάτα ἀπὸ τὸ χρωμα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ζωντανῆς λαϊκῆς φρασεολογίας γιὰ νὰ τὸν ἀντιτάξῃ «πρὸς τὰς φιλοσοφικὰς χήνας τὰς δικὰς μας ποὺ δὲν βγαίνουν οὔτε γιῶτα ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν καθαρεύουσαν ἀφ' ἑνὸς καὶ δὲν εὑρίσκονται εἰς καμμίαν σχέσιν οὔτε με τὴν κοινωνίαν οὔτε με τὸν λαόν, οὔτε με τὴν φαντασίαν οὔτε με τὸ παράδοξον, οὔτε με τὸν Ἀριστοφανισμόν, ἀλλὰ ψόφιοι, νεκροί, βαλσαμωμένοι, λιγδιάρηδες, λεκιασμένοι καὶ ὑπήγοροι κάνουν τὸν φιλόσοφο!»—Καί, στὸ ἴδιο φύλλο, ἕνας διαγωνισμὸς τοῦ ταχυδρομείου γιὰ διορισμὸ 20 παληκαριῶν νὰ μοιράζουσι γράμματα, ποὺ μόνα προσόντα βέβαια τοὺς χρειάζονται νιάτα, ὑγεία, γερὰ πόδια, ἀνάγνωσι καὶ γραφὴ, τὴν κάνει νὰ φωνάξῃ: «Ὅχι, κύριοι! ὁ Βυζαντινισμὸς, ὁ Μιστριωτισμὸς, ὁ Βλακισμὸς, ὁ Ψοφισμὸς, ἐπέβαλον ὡς προσόντα ταῦτα: 1. Ὁρθογραφίαν. 2. Λύσιν μαθηματικῶν προβλημάτων. Καὶ ὅσοι ἦσαν λεβέντηδες τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν ἤξευραν νὰ λύσουν μαθηματικὰ προβλήματα ἤλθαν ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι ἴσως εἰς ἔλα τὰ ἄλλα, δυνατοὶ ὅμως εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, ἤλθον πρῶτοι.»

Κ' ἢ «Ἔστια»—ὁ λόγος γιὰ τὴν ὀμηρικὴ μάχη τοῦ Γαρδίκου με τὸ Σικιά—ἔγραψε (φύλλο τῆς 23 Αὐγούστου) πῶς «δυστυχῶς τὰ παράπονά του γραμμένα εἰς γλῶσσαν ἀκατάληπτον διὰ τοὺς πολλοὺς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κάμουν ἐντύπωσιν δημοσιευόμενα εἰς ἐφημερίδας.» Συμφωνότατοι! Καὶ τὰ πρῶτα ποὺ γράφονται στὶς ἐφημερίδες, δὲν μποροῦν εὐτυχῶς νὰ κάμουν ἐντύπωσιν στὸ λαόν, γιὰτὶ λίγοι τὰ καταλαβαίνουν ἔλα. Ἀλοίμονο ἀν τὰ καταλαβαίνανε ἔλα!

Ρωτᾶνε τὰ «Πάτρια» (28 Αὐγούστου): «Ἡμεῖς ἐχθροὶ τῆς δημοτικῆς γλώσσης; Ἄλλὰ τίς ἄλλος προβάλλει ὡς διδασκαλὸν αὐτῆς τὴν ἀγνήν Ἑθνικὴν Μοῦσαν ἀπὸ ἐτῶν καὶ τόσον μεγαλοφώνως; Καὶ θὰ ἐπανεφέροντο ὡς κτήμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὰ τόσον ἐκτοπισθέντα δυστυχῶς δημοτικὰ τραγούδια ἀνευ τῶν Πατρῶν;» Καὶ στὸ ἴδιο φύλλο τοὺς βάζουσι ἕνα δημοτικὸν τραγούδι με τὸν τίτλον... «Ὁ Ἀπολεσθεὶς» καὶ καθαρῶς εἶναι ἕνα τοῦ στίχο:

Οὔτε κυνήγι μούφερε οὔτε καὶ αὐτὸς τοῦ ἦρθε.

Πῶς δὲν τὸν κάνανε κι ἀπαντῶν τὸν ἀπὸ του!—Καὶ στὸ νεώτερον φύλλο (4 Σεπτ.) ἄλλος στίχος καθαρῶς σὲ δημοτικὸν τραγούδι:

Νὰ μάθουν με ποῖον πολεμοῦν, με ποῖον ἔχουν νὰ κάμουν!

Νόστιμα ποὺ τὰ γράφει πάντα ἢ «Ἀκρόπολη» (1 τοῦ Σεπτέμβρη): «Νὰ καὶ μὴ νέα λέξεις! Ἡ προφορικὴ διακοίνωσις ὀνομάζεται ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον καὶ ἐπιβλητικώτερον **ρηματικὴ!** Ἄφου δὲν ἔχουμε πράγματα νὰ δείξωμεν, τοῦλάχιστον ἐξευγενίζομεν τὸ λεξικόν μας! Ἔργα χαμάληδων, λέξεις βαρῶνων!»

Καὶ παρακάτω:

«Νὰ καὶ μιὰ ἄλλη λέξις ποὺ περιφέρεται μέσα στὴ σκόνῃ τῶν συμβολαιογραφείων τὰς παραμονὰς τῆς Πρώτης Σεπτεμβρίου. Τὸ **μισθίον!** Ἦ! εἶναι νομίζετε τὸ μισθόν; Ἦ! σίτι ποὺ νοικιάζεται. Ποιὸς καταλαβαίνει τὴν λέξιν αὐτὴν; Οὔτε ὁ Μιστριώτης ἴσως. Καὶ ὅμως οἱ σοφοὶ Χότζηδες τῆς Νομικῆς τὴν ἔκαμαν καὶ αὐτὴν Ἀργεντινὴν δεκάραν νὰ κυκλοφορῇ νομίμως!»

Καιρὸ εἶχε νάκουστῇ ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος, καὶ νὰ τος, πάλι τὰ βάζει με τοὺς μαλλιαροὺς, γράφοντας ἱερόσυλα στοὺς «Καιροὺς» (9 Σεπτ.) γιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἀμοιροῦ Βερούκιου:

«Οὔτε ἢ γλώσσα, οὔτε τὸ χιούμορ, καὶ ἴσως οὔτε καὶ ἢ λογικὴ τοῦ Βερούκιου ἦσαν διὰ τοὺς Ἀθηναίους. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν ἤμποροῦσε νὰ γράφῃ τακτικὰ εἰς τὰς ἐδῶ ἐφημερίδας, καὶ κί ἐλίγαι ἀπέπειραι τὰς ἐποίας ἔκαμε δὲν ἔτυχον παρὰ τῆς πλατωνικῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν μαλλιαρῶν διὰ τὴν Γλῶσσαν. Ἐν τούτοις—ἐν παρενθέσει—ὁ Βερούκιος δὲν ἦτο καθόλου μαλλιαρὸς. Ὡς σκοπὸν τῆς δημοσιογραφικῆς του ζωῆς θέσας τὸ νὰ μορφώσῃ πολιτικῶς καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν ἀγράμματον λαόν, συνειθισεν ἐξ ἀρχῆς νὰ μεταχειρίζεται ὅσο τὸ δυνατόν λαϊκὴν γλῶσσαν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο φύσει συγγραφεὺς, ποιητῆς ἀν θέλετε, ἢ λαϊκὴ τοῦ Γλῶσσα εἶχε πάντοτε ὕψος, καὶ νεύρον, καὶ ωραιότητα. Ἄλλὰ καμμίαν σχέσιν με τοὺς κανόνας τοῦ Ψυχάρη! Ἐγράφευ ὅπως ἤθελεν, ὅπως ἤξευρεν, ὅπως τοῦ ἔλεγεν ἢ φυσικὴ τοῦ καλαισθησία. Διαφορετικὰ, εἰς τὴν ἀνάγκην του θὰ ἤμποροῦσεν ἴσως νὰ εὗρη θέσιν εἰς τὸν «Νουμῶν»...»

Κι ἄλλο ἕνα, ἀγαπητὴ κύριε Ξενόπουλε: Δὲν εἶχε τὴν ἰκανότητα ὁ μακαρίτης νὰ κερδίζῃ κι ἀπ' τοὺς νεκροὺς φίλους του, κάνοντας χρονογραφήματα τίς ἀτυχίες τῆς ζωῆς τους.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἀπὸ τὸ ἐρχόμενον φύλλο ἀρχίζει νὰ ξανατυπώνεται στὸ «Νουμῶν» ὁ «Ἐμπορὸς τῆς Βενετίας» τοῦ Σαιξπήρου, μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη, —μετάφραση ποὺ ἢ πρώτη ἐκδοσὴ τῆς εἶναι ὀλίγελα ἐξαντλημένη τώρα.

— Τὸ ἐρχόμενον φύλλο (ἀριθ. 405) θὰ βγῇ με ὀχτῶ

παραπανιστές σελίδες, δηλαδή 24 όλες μαζί, και τα παρακάτω φύλλα θά έχουνε από 20 σελίδες.

— Τῆ Δευτέρα θά παρασταθῶνε στὸ «Πανελλήνιο», ἀπὸ τὸ ὄρασι τοῦ κ. Θεομ. Οἰκονόμου, οἱ «Ἄλυσίδες», τὸ γνωστὸ πολιτικοκοινωνικὸ δράμα τοῦ Ταγκόπουλου. Μαζὶ μὲ τὶς «Ἄλυσίδες» θά παρασταθῆ κι «ὁ Καημένος ὁ τρελλός», δραματάκι μονόπρακτο, μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ Γερμανικά, μὲ τὸν κ. Οἰκονόμου πρωταγωνιστῆ.

— Μ' ἓνα τὸν διάγγελμα ἑ Μιστριώτης στὸ «Ἐμπρός» (3 τοῦ μηνός) κήρυξε πὸς ἀλλιῶς δὲ σώζεται τὸ ἔθνος παρὰ μόνον ἂν ἡ Ἐθνοσυνέλεψη διορίσῃ ὑπουργοὺς ἀπ' ἔλα τὰ κόμματα καὶ «ἐκτὸς αὐτῶν τοὺς κρατίστους ἀνδρας», δηλαδή τὸν κ. Γ. Μιστριώτη.

— Τοὺς λιβάνισε καὶ τοὺς θυμιάτισε μὲ τὸ παραπάνω ἔλεος τοὺς συναδέλφους του θεατρογράφους ὁ κριτικὸς κ. Γρ. Σενόπουλος, ἔλο τὸ καλοκαίρι, ὅσο δηλαδή, τοὺς εἶχαμε ἀνάγκη, νὰ μᾶς διασκεδάσουνε.

— Τώρα μὲ τὰ πρωτοβρόχια, πὸν καλμάρει τὸ θεατρικὸ ἔμπόριο, ὁ χρονογράφος κ. Γρ. Σενόπουλος μᾶς ζηγιάται («Ἀθῆναι», 5 Σεπτ.) τὸ φοβερὸ μαρτύριό πὸν τράβηξε, ὄντας ὑποχρεωμένος νὰ «παρακλεισθῆ ἔλ' αὐτὰ τὰ κατασκευάσματα».

— Τὸ ἐρχόμενο καλοκαίρι... ξαναδεῖτε προσκυνησόμεν!

— Ἄρχισαν οἱ βουλευτὰδες πάλι τὶς ἀπόλυτες ὀνομαστικές, κ' οἱ φημερίδες τὶς εἰρωνεῖες τοὺς πάλι γιὰ τοὺς ῥήτορες πὸν δὲ μαθητέψανον κοντὰ στὸ Μιστριώτη, γιὰ τὴν τῆς θά κάνανε τεχνικώτερους βάρβαρισμούς πὸν δὲ θά τοὺς νοιώσανε οἱ σοφοὶ δημοσιογράφοι.

— Ἐγίνε Ὄσιαλιστικὸ Συνέδριο στὴν Κοπενάγη, κ' εἶδαμε πὸς τὸ Ὄσιαλιστικὸ Κέντρο τῆς Τουρκίας ἀντιπροσωπεύτηκε ἀπὸ τὸ φίλο ποιητῆ Κ. Χατζόπουλο.

— Περὶ ἀπὸ τὸ ὄρασι τοῦ ἄλλου ποιητῆ Ernest Raynaud, μὲ τὸν τίτλο «Ἀποθέσις τοῦ Jean Moréas, ἄλλου ποιητῆ», τυπωθήκανε στὸν τελευταῖο Mercure de France.

ΑΘΗΝΙΩΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Σ' ἓνα φίλο, στὰ ξένα)

Ἀθήνα, 9 τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ἄρχισε τὶς ἀντάρες ἡ Διπλὴ Βουλὴ. Στὶς 3 τοῦ μηνός ἀγριεὶ σκηνές γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ὄρκου. Καὶ τὸ Βαγγέλιο στὰ χέρια τοῦ παπᾶ, τὸ ξασκίσανε μὲ τὴν μανία τοὺς οἱ **Συνταχτικοί**. Ἀκούστηκε ἓνας προχόντικὸς λόγος τοῦ Δραγοῦμη, καὶ τὴν ἄλλη μέρα, ἀφοῦ ἔγινε καὶ παρασυναγωγή, καὶ σύσκεψη ἀπάνου στὴ σύσκεψη, θετική ἀπόφαση δὲν πήρανε. Τέλος, ἦρθε στὶς 5 τοῦ μηνός ὁ Βενιζέλος καὶ μίλησε στὸ λαό. Γαλήνεψε ἡ φουρτσόνα, καὶ, στὶς 6, ἄμα πῆγε στὴ Βουλὴ. μέσα, δίχως λέξη νὰ βγάλῃ, κατέβησε ὁ τεχνίτης πολιτικὸς νὰ ψηφισθῆ (148 κατὰ 121) πὸς ἡ Βουλὴ προβαίνει στὸν ὄρκο, κ' ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἐξέλεγε τῶν ἐκλογῶν, ἔχει σκοπὸ νὰ βαρπισθῆ ἂν εἶναι Ἐθνοσυνέλεψη, Βουλὴ Ἀναθεωρητική ἢ ἄτι ἄλλο. Τώρα γίνεται ἡ ἐξέλεγε.

Ὡς τόσο ἦρθε καὶ ὁ Θεοτόκης ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, κ' ἄλλο δὲ βλέπεις στὶς ἐφημερίδες, παρὰ τί λένε πὸς θά κάμουνε καὶ θά δείξουνε τὰ κόμματα, πὸς πέφτει ὁ Δραγοῦμης, πὸς θά βγῆ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κομματικὸς κτλ. Ὁ Βενιζέλος δὲν ἀνα-

κατεύεται σ' αὐτά, καὶ μόνον ἡ στάση του αὐτῆ δείχνει τὸν ἄξιο Κυβερνήτη, ὅπως δὲ τὸμολογοῦνε ξένοι καὶ δικοί, ἀκόμα καὶ τὸ Στέμμα, κρῖνοντας ἀπὸ τὸν ἱστορικὸ λόγον του.

Στὸ ἀναμεταξὺ ἐδῶ εἶχαμε δασκαλικὲς μεταβολές, κάτι ἐπεισόδια γιὰ τὸ ἔμπόριο τῆς σταγίδας στὰ Φιλιατρά, 3—4 ἀπὸ τοὺς διορισμένους νέους καθηγητὰδες στὸ Πανεπιστήμιον πὸν δὲ δέχονται νάρθου, καὶ παραλίγο μὲ μονομαχία ἐνδὲ ἀνώτερου ἀξιοματικὸ τοῦ Ναυτικοῦ μὲ τὸν ὑπουργό του. Εἶχαμε, γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, καὶ τὴ σύγκληση τῶν ἐφέδρων τοῦ 906 καὶ 907, γιὰ νὰ μὴ μείνουν τὰ σύνορά μας ἀφύλαχτα. Γιατὶ πάντα τὸ ζωνάρι κρεμασμένο οἱ γειτόνοι μας. Εἶχανε δὲν εἶχανε, τὰ καταφέρανε νὰ ματαιώσουνε τὴν Πατριαρχικὴ Ἐθνοσυνέλεψη. Φυλακώσανε 19 πληρεξούσιους· ὁ Πατριάρχης ζήτησε νὰ παραιτηθῆ· μπήκε στὴ μέση κ' ὁ διχτάτορας ὁ Σεφκέτ, καὶ ἀναγκάστηκε τὸ Πατριαρχεῖο νὰ γράψῃ καὶ νὰ δηλώσῃ πὸς ἀπ' ἀνάγκη καὶ στανικῶς ἀφήνει γιὰ τὴν ὥρα στὴν πάντα τὴν Ἐθνοσυνέλεψη. Μὰ τὸ Τούρκικον Ἐπουργεῖο ἀπάντησε πὸς ὅμοια μέτρα θά λάβῃ, ἂν πάλι γίνῃ τίποτα δίχως τὴν ἀδεία του. Καὶ τὰ πράματα πάντα δύσκολα, μὲ τοὺς ἀποκλεισμούς, τοὺς ἀσφλιτισμούς, τοὺς διωγμούς καὶ τοὺς ἀρπαγμούς στὴ Μακεδονία. Ὁ Γρουπάρης πὸν ζήτησε ἀδεία νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν Πόλη, δὲ θά τὴ χρησιμοποιήσῃ, ἂν καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὶς τόσες προσβολές εἶναι ἀσκημὴ ἢ θέσις του μὲ τοὺς Τούρκους. Ὁ νόμος τοὺς γιὰ τὶς ἐκκλησίες, ἐφαρμόστηκε καὶ στὸ Ἀργυρόκαστρο. Τὸ περίφημον δάνειό τοὺς ναυάγησε ὀριστικά καὶ στὸ Παρίσι κ' ὁ Βεζιρὴς ἔφυγε ἀπὸ καί. Τώρα γίνονται στὴν Ἀγγλία ἐνέργειες. Μὰ δὲν καλοβλέπουν οἱ Ἑγγλέζοι πιά τοὺς Νεότουρκους, ὕστερα μάλιστα ἀπὸ τὴν συμμαχικὴ συνεννόησίν τοὺς μὲ τὴν Ρουμανία, πὸν τόσο τὴ σκολιάζει ὁ παγκόσμιος τύπος—συνεννόηση πὸν σκοπὸ ἔχει προσέγγιση στὴν Τριπλὴ καὶ φοβέρα γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τὴ Βουλγαρία.

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Δ. Κατα. στὸ Chibin el Com. Δάραμε τὴ συντροφικὴ κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Δ. Φρ. στὸ Santa Rosa de Venacuz. Στέλνομε τὸ φύλλον στὸ καινούριον σου κατατόπι.—κ. Στ. Στάβ. στὴ Σωζόπολη. Ἀκόμα τίποτα ὀρισμένο. Ὑστερ' ἀπὸ ἓνα χρόνον μαθαίνομε ὅτι ἀρχινῶσουνε, ὥστε ἔχομε καιρὸ ἀκόμα.—κ. Δύτη, ἐδῶ. Ἀφοῦ μᾶς λές πὸς, «κρῖνοντας ἀπὸ τὴν κωμῆδία πὸν εἶδες νὰ παίζεται», τὸ ἐπίγραμμα τοῦ περασμένου φύλλου δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι, «κατὰ τὴν κρῖση σου», παρὰ αὐτοεπίγραμμα, σοῦ λέμι κ' ἐμεῖς πὸς ἡ κρῖση σου «δικαία ἐστί», κ' ἔλα νὰ πάρῃς τὸ βραβεῖο.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ